

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ КОМПАНИЙ В КРИЗИСНЫХ УСЛОВИЯХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

OPPORTUNITIES FOR DOMESTIC COMPANIES IN CRISIS CONDITIONS OF FUNCTIONING OF THE WORLD ECONOMY

Анотація. Криза 2020 року є суттєвим викликом для України, тому необхідно переосмислити існуючі загрози та знайти можливості зростання навіть в таких надскладних обставинах. Економічна самодостатність виходить на провідні позиції. Доцільним для України є активізація споживання вітчизняної продукції, впровадження більш глибокої переробки в Україні; впровадження інфраструктурних проєктів, реконструкцій, будівництва, де надавати пріоритет вітчизняним компаніям і матеріалам; необхідно розвивати ІТ-сферу і фармацевтику; використовувати світові торгові війни у власних цілях і швидко замінювати власними товарами перспективні ринки збуту.

Аннотация. Кризис 2020 года является существенным вызовом для Украины, поэтому необходимо переосмыслить существующие угрозы и найти возможности роста даже в таких сверхсложных обстоятельствах. Экономическая самодостаточность выходит на ведущие позиции. Целесообразным для Украины является активизация потребления отечественной продукции, внедрение более глубокой переработки в Украине; реализация инфраструктурных проектов, реконструкции, строек, где отдавать приоритет отечественным компаниям и материалам; необходимо развивать ИТ-сферу и фармацевтику; использовать мировые торговые войны в собственных целях и быстро заменять собственными товарами перспективные рынки сбыта.

Abstract. The crisis of 2020 is a significant challenge for Ukraine, so it is necessary to rethink the existing threats and find growth opportunities even in such extremely complex circumstances. Economic self-sufficiency is gaining a leading position. It is advisable for Ukraine to intensify the consumption of domestic products, the introduction of deeper processing in Ukraine; implementation of infrastructure projects, reconstruction, construction projects, where to give priority to domestic companies and materials; it is necessary to develop the IT sphere and pharmaceuticals; use the world trade wars for their own purposes and quickly replace promising markets with their own goods.

Починаючи з березня 2020 року в світі розгортаються кризові явища, що пов'язані з активним поширенням епідемії Covid-19 (коронакризи) в усьому світі. У зв'язку з цими подіями проявляються значні проблеми у функціонуванні сучасної світової економіки. Так, суттєво скоротився попит на вироби і послуги в світі, закрились національні кордони держав, пригальмувались, або зупинились ланцюги доданої вартості по всьому світі, була згорнута інвестиційна діяльність приватних компаній, а на товарних, фінансових і фондових ринках спостерігаються падіння і значна волатильність. Тому більшість експертів і науковців з економічних питань вважає, що в 2020 році розгортається чергова потужна світова фінансово-економічна криза, яка потребує системного осмислення і пропозицій з відновлення та стабілізації соціально-економічного середовища в світі.

На відміну від попередньої кризи (2008-2009 рр.), коли слабкою ланкою була фінансово-банківська система і не зовсім вдалі дії урядів щодо її локалізації; існуючі виклики, на наш погляд, пов'язані в більшій мірі з порушенням існуючих світогосподарських зв'язків, а також зі значним зниженням попиту в цілій низці галузей (авіаперевезення, наземні і водні перевезення пасажирів, туризм, готельно-ресторанна справа; сервісно-обслуговуюча сфера, культурно-розважальний сектор), що в подальшому загрожує банкрутству й важкому відновленню після кризи цих сфер діяльності. Крім того, суттєво постраждають підприємства інфраструктури, що забезпечують вищезазначені галузі відповідним

обладнанням, машинами, інструментом, професійними послугами тощо. Люди, які сидять в різних країнах світу на карантині в домівках і не працюють – витрачають власні кошти, поступово зменшуючи свої заощадження і заможність; крім того, в значній мірі зросло безробіття, тому попит навіть після відміни карантину не одразу відновиться. Призупинені виробництва ТНК і великих компаній в різних країнах світу також пригальмують економічне зростання в світі.

Крім того, перший квартал 2020 року відзначився і рекордним відпливом іноземних портфельних інвестицій з ринків, що формуються: вилучення коштів інвестораминерезидентами сягнуло понад 100 млрд дол. США. Ця сума відносно ВВП цих країн є рекордною за весь період спостереження.

З початком епідемії коронакризи набирає й обертів процес зниження світових цін на сировинні товари: із середини січня до кінця березня ціни на основні метали зменшилися на 15%, природний газ – на 38%, сиру нафту – на 65%. За підсумками 2020-го, МВФ очікує падіння цін на метали на 15%, а на продовольчі товари – на 1,8% [1].

За останніми оцінками МВФ падіння світової економіки складе в 2020 році приблизно 3%, у країнах Євразії впаде на 7,5%, в США – на 5,9%, українська економіка впаде на 7,7%. При цьому економіка Китаю зросте на 1,2%. Згідно з оцінками міжнародної рейтингової агенції «Fitch», світовий ВВП скоротиться на 3,9% у 2020 році, економіка Євразії знизиться цього року на 7%, США – на 5,6%, українська економіка впаде на 7,1% [2;3].

На жаль, для слабкої і відкритої сировинно-експорт орієнтованої економіки України всі ці кризові явища несуть одні з найбільших викликів, тому прогнозується й порівняно з іншими країнами більше падіння ВВП в 2020 році. У зв'язку з цим необхідно переосмислити існуючі загрози та знайти можливості для зростання навіть в таких надскладних обставинах.

Світова економіка, на наш погляд, підійшла до свого чергового етапу трансформації з перспективою глибоких і фундаментальних змін, які передбачають повернення до самодостатніх економік та в якійсь мірі до деглобалізаційних процесів та стратегічно осмисленого перегляду існуючих торговельно-індустріальних ланцюгів доданої вартості. У випадку з пандемією коронавірусу, чим менш залежна національна економіка від імпортних поставок, чим менше вона потребує інших партнерів з різних країн світу, тим меншого ризику зазнає. Натомість переваги сильно спеціалізованих економік стають все менш очевидними, комплексно і різносторонньо розвинуте господарство в країні буде сприяти більш швидкому виходу з кризи і конкурентності в сучасних кризових й посткризових періодах. Економічна самодостатність і безпечне функціонування стають синонімами в сучасних умовах.

Відзначимо, що в Україні останні 15-20 років проводилась політика деіндустріалізації та активне насичення імпортом внутрішнього ринку. Так, лише з 2015-го по 2019-й рр. – частка імпортних товарів у торговельній мережі зросла з 42% до 48%, зокрема непродовольчих із 61% до 68%. Однак останнім часом дедалі стрімкіше зростають позиції імпорту й на внутрішньому продовольчому ринку: з 15% 2015-го року до 20% 2019-го року. Серед молочних продуктів – із 6% до 11%, зокрема сирів – з 11% до 20%, кондитерських виробів – з 11% до 24%, овочів – з 16% до 30%. Імпорт молокопродуктів за останній рік зріс утричі, овочів – майже на 70%, готових продуктів із м'яса та риби – більш як у півтора рази, продуктів переробки овочів та кондитерських виробів із цукру – на 25%, свіжих фруктів – на 20%. До того ж усе це відбувається на основі різкого зменшення експорту українських молокопродуктів, цукру та кондитерських виробів з нього, як сирової, так і консервованої плодоовочевої продукції [4].

Тому першочерговим завданням для української влади і її громадян є активізація споживання вітчизняної продукції, впровадження більш глибокої переробки в Україні. Необхідно заохочувати купувати українську продукцію, особливо виробників крафтової продукції; рекламувати і монетарно стимулювати купувати продукцію вітчизняного виробництва з високою доданою вартістю; товарів, які представлені малим і середнім

бізнесом. Також доцільним було б розширення інформаційно-комунікаційної підтримки таких товарів через сучасні медіа (Facebook, Twitter, Telegram, Viber, Google, суспільне та регіональне телебачення тощо) вітчизняних товаровиробників для більшої обізнаності та популярності. Для промислових товарів необхідно створити вітчизняний відкритий каталог товарів, які б можна було б під пільговий відсоток отримувати в кредит. Крім того, активізувати роботу зовнішньоекономічних представництв по виявленню потреб у готовій продукції вітчизняних підприємств, виділивши кредитно-страхові кошти на просування цієї продукції.

Наступним правильним кроком, на наш погляд, є активізація в Україні інфраструктурних проєктів, реконструкцій, будівництв – на виконання яких також надавати пріоритет вітчизняним компаніям і матеріалам.

Коронакриза показала наскільки важлива в сучасних умовах ІТ-сфера, тому доцільним було б активізувати бізнес-структурам і органам влади підготовку, перепідготовку персоналу, особливо при закладах соціальної допомоги по безробіттю. Завдяки цьому динамічному сектору економіки України (останні 5-10 років це найбільш активний несировинний сегмент української економіки), вітчизняна економіка могла б ще швидше зростати, особливо трансформуючи домінуючий аутсорсинг на створення і брендування товарів ІТ-сфери для міжнародних ринків. При цьому, не витрачаються значні ресурси на оновлення виробничих фондів, інфраструктуру, не має серйозних екологічних втрат. Такою ж перспективною сферою є і фармацевтика, але підготовка фахівців цієї професії потребує значного періоду часу і відповідних вузькопрофільних кваліфікованих викладачів, наявність сучасних виробничих фондів, вміння патентування і брендування перспективних зразків фармацевтичної продукції. Стратегічно цю сферу необхідно мати не тільки з економічних позицій, але й з позицій безпеки. У зв'язку з цим поступово потрібно інвестувати в медично-фармацевтичну сферу кошти, щоб Україні почувати себе відносно безпечно в умовах існуючих викликів та критично не залежати від розвинених країн світу і країн світу, що розвиваються по технологіям, препаратам, найнеобхіднішим медичним товарам.

Провідним заходом має бути й зміна підходів до оцінки зовнішніх ринків. Сучасна світова економіка дуже динамічна і непрогнозована, тому потрібно швидко пристосовуватись до існуючих викликів та адаптуватись перед ними відповідними заходами протекціонізму (якщо країна-імпортер щось продає нам, то має і українську продукцію на такому ж рівні закуповувати). Крім того, торгові війни гегемонів світової економіки (США, Китай, ЄС) потрібно використовувати у власних цілях і необхідно за відповідних умов користатись цим, особливо по торгівлі з країнами ЄС де значну кількість товарів з Китаю та США могла б замінити Україна, що має Угоду про асоціацію [5].

Література

1. Богдан Т. Протидія економічній кризі: глобальні та національні аспекти / щотижневик «Дзеркало тижня» / 15.05.2020 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/protidiya-ekonomichniy-krizi-globalni-ta-nacionalni-aspekti-347769_.html
2. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/index.htm>
3. Офіційний сайт міжнародного рейтингового агентства «Fitch» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-revises-ukraine-outlook-to-stable-affirms-at-b-22-04-2020>
4. Крамар О. Експорт – імпорт – карантин / журнал «Український тиждень / Тиждень.UA» / 21 квітня 2020 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Economics/242714>
5. Редзюк Є.В. Прямі іноземні інвестиції: можливості для продуктивного економічного зростання в Україні / Фінанси України / Випуск №3. – 2017. – с.96-110